

kort & krachtig

leesvoer

Waarom Molukse cultuurlessen?

Lessen over de Molukse cultuur vormen een nieuw element in het basisonderwijs. Veel scholen met Molukse leerlingen hebben de laatste jaren dit onderdeel in hun lessen opgenomen. In deze publikatie komen Nederlandse en Molukse klasse- en taakleerkrachten aan het woord en de hoofden van vier basisscholen. Ze vertellen over de ontwikkelingen op hun school en de motieven voor de invoering van Molukse cultuurlessen. Ook doen ze verslag van de effecten van die veranderingen op het functioneren van de Molukse leerlingen. Dit boekje kost f 7,90 en is te bestellen bij de SLO, Postbus 2041, 7500 CA Enschede.

Nederlandse leerkracht — Molukse leerling Een interetnische relatie

Deze publikatie is bedoeld als bijdrage aan de visie-ontwikkeling met betrekking tot het pedagogische klimaat van het onderwijs aan Molukse kinderen. De problematiek rond de relatie tussen de Nederlandse leerkracht en de Molukse leerling is erin uitgewerkt, waarbij de nadruk ligt op de leerkrachthouding. De auteur moedigt Nederlandse leerkrachten aan zich te bezinnen op de noodzaak tot emancipatie van de Molukse leerlingen en de betekenis daarvan voor hun eigen houding en gedrag. De aandacht is gericht op het bewustworden van vooroordelen, het onderzoeken van de achter-

gronden van de leerlingen en het scheppen van een bemoedigend pedagogisch klimaat. Het werken aan identiteitsontwikkeling, schoolloopbaan en wederzijdse acceptatie van Molukse en Nederlandse leerlingen diept de auteur nader uit op basis van praktijkobservaties.

Het boekje kost f 8,40 en is te bestellen bij de SLO, Postbus 2041, 7500 CA Enschede.

Het onderwijzen van Nederlands als tweede taal

De invalshoek van deze 'Handreiking aan onderwijsgeveenden met anderstalige leerlingen van vier tot en met zestien jaar' (zoals de ondertitel luidt) is linguïstisch. Aan het onderwijzen van een tweede taal onderscheiden de auteurs een kennis-, een vaardigheids- en een attitude-aspect.

Het kennisaspect omvat theorieën over (tweede-)taalverwerving, het op de hoogte zijn van taalleermateriaal en het geïnformeerd zijn over opvangmogelijkheden van anderstalige leerlingen in het onderwijs.

Tot de vaardigheden rekenen de auteurs: het kunnen maken van een foutenanalyse, het kunnen vaststellen van het taalvaardigheidsniveau van een leerling, het kunnen opstellen van een daarop gebaseerd werkplan en het aanpassen van het eigen taalgebruik aan het taalbeheersingsniveau van de leerlingen.

Als attitudes noemen ze tenslotte: een kritische houding ten opzichte van het eigen taalgebruik; het gelijkwaardig beoordelen van verschillende talen en de bereidheid tot samenwerken met andere leerkrachten.

Op de eveneens noodzakelijke sociaal-culturele achtergrondinformatie en contacten met ouders gaan de auteurs niet diep in. Wel verwijzen ze naar literatuur over deze onderwerpen. Het eerste hoofdstuk behandelt taaltheorieën en (tweede-)taalverwerving. Hoofdstuk 2 gaat over de positie van anderstaligen in de school (faciliteiten, opvangmodellen, klasse-organisatie en taak- en OETC-leerkrachten). In hoofdstuk 3 komen foutenanalyse en leerstofplanning aan de orde. Taalleermaterialen, ervaringen uit de praktijk (inclusief lessuggesties) en intercultureel onderwijs worden besproken in hoofdstuk 4. Tenslotte volgt een uitgebreide bibliografie.

De auteurs hebben geprobeerd theorie en praktijk met elkaar in verband te brengen,

zonder dat het boek te ingewikkeld voor de onderwijsgevende of te oppervlakkig voor de specialist zou worden.

M. Adriaensen-Busch & P. Adriaensen *Het onderwijzen van Nederlands als tweede taal* Groningen, Wolters-Noordhoff, 1984; prijs f 35,—.

De krullen van Mine

Als ik de publiciteit rond het boek *Ik, Ali* van G. Wallraff vergelijk met de schamele publiciteit die het boek *De krullen van Mine* van P. Nalbantoglu kreeg, dan vraag ik me toch af of onder invloed van westers ethnocentrisme een Westduitse journalist toch veel vóór heeft op een Turkse onderwijzeres/schrijfster. Bevestigt het niet tevens dat alle onderdrukking waaraan haar Turkse leerlingen bloot staan ook van toepassing is op de positie van de Turkse schrijfster zelf? De beide boeken hebben een opmerkelijke overeenkomst: Wallraff beschrijft de positie van buitenlandse arbeiders in de Westduitse fabrieken (vergelijk Nederlandse fabrieken), Nalbantoglu beschrijft de positie van kinderen van diezelfde arbeiders in het Nederlandse onderwijs (vergelijk Duitse onderwijs). Het boek van P. Nalbantoglu bevat 15 portretten van Turkse jongeren. Bij allemaal was zij als Turkse leerkracht op de Nederlandse scholen nauw betrokken. Dat blijkt wel uit de fotografische nauwkeurigheid waarmee zij de samenhang (of lieverde gezegd: de kloof) in beeld brengt tussen de positie van haar leerlingen binnen het Nederlandse onderwijssysteem en hun positie thuis.

Het boek verbaast en ontroert beurtelings en is boeiend geschreven. Mij, als Nederlandse, geeft het inzicht in de problematiek van mensen met wie ik dagelijks, door mijn werk, te maken heb. Ook mijn Nederlandse collega-leerkrachten, leidinggevend, welzijnswerkers, onderzoekers, hebben ondanks hun vaak grote betrokkenheid deze informatie *niet*. En deze informatie van buitenlandse schrijfters/schrijvers, van ouders, leerlingen, collega's is nodig om beleid, op welk terrein dan ook, te kunnen voeren. Hoe kunnen wij, met alle middelen die ons ten dienste staan, stimuleren dat mensen die vanuit hun eigen ervaring deze informatie waar zo'n behoefte aan is kunnen geven, in de beleidsfuncties terecht komt? Het lezen van het boek van Nalbantoglu kan een aanzet zijn om op de plek waar ieder zit een

antwoord op deze vraag te geven. [*Heleen Langerwerf*]

Papatya Nalbantoglu *De krullen van Mine* Amsterdam, Sara, 1985.

AFSchriften

De afdeling Vorming en Onderwijs van de Anne Frank Stichting maakt materiaal ten behoeve van het voortgezet onderwijs in de zogenaamde AFSchriftenreeks.

Nog verkrijgbare AFSchriften:

AFSchrift 2: *Werkvormen, wat wil je ermee, wat kun je ermee?* Prijs f 19,—

AFSchrift 6: *Werken met kaders; samen met leerlingen een thema kiezen* Prijs f 15,—

AFSchrift 7: *De Oplossing? Lessen over Fascisme* 4 lesboekjes en een boekje met achtergrondartikelen. Prijs f 29,75

AFSchrift 8: *Kiezen voor -AF; Anti-fascistische vorming in het onderwijs* Prijs f 11,—

AFSchrift 9: *Dat gaat over ons! Verslag van een emancipatieproject* 4 lesboekjes en een achtergrondboek. Prijs f 25,—

AFSchrift 10: *Anti-racisme op school* verscheen in januari 1986. Het materiaal bestaat uit drie delen: één over beleid, één over leerkrachthouding en één met lesprogramma's. Bij het pakket hoort ook een videoband met drie producties, plus een handleiding bij het gebruik van de video's. Prijs f 44,50 voor de vier deeltjes; f 85,— voor de videoband.

AFSchriften zijn verkrijgbaar bij de Protestantse Stichting Lectoraatvoorziening, telefoon 070 — 861779.

De Anne Frank Stichting beheert ook een *onderwijsdocumentatie* met daarin leermiddelen over thema's als: fascisme, racisme, vredesonderwijs, mensenrechten, emancipatie, etc. voor basis- en voortgezet onderwijs. De documentatie is geopend op werkdagen van 13.00 tot 17.00 uur. Een compleet overzicht van materiaal dat de Anne Frank Stichting heeft ontwikkeld en verspreid kunt u opvragen bij de Anne Frank Stichting, Prinsengracht 263, 1016 GV Amsterdam, tel. 020 — 264533.

Themadagen, cursussen en begeleiding: Het team Vorming en Onderwijs geeft cursussen over de thematiek: 'anti-racisme in het onderwijs'. De inhoud van AFSchrift 10 vormt hierbij het uitgangspunt. De cursussen zijn bestemd voor mensen die werkzaam zijn in en rond het onderwijs. Naar inhoud, vorm en tijdsduur kunnen deze cursussen verschillen.

Zo biedt het team een cursus in het kader van de nascholing aan in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam en de lerarenopleiding d'Witte Leli. Het is ook mogelijk een verzoek tot scholing te doen. In overleg met de aanvrager worden dan inhoud en lengte van de cursus bepaald.

Onderwijs in inter-etnisch perspectief

Het onderwijs aan en met allochtone leerlingen is gediend met een goede en snelle informatie over les- en leermiddelen. Resultaten uit onderzoek en achtergrondinformatie spelen daarbij een belangrijke rol. Om die informatievoorziening te versnellen en actueler te maken wordt door het Katholiek Pedagogisch Centrum een nieuwe uitgave *Onderwijs in inter-etnisch perspectief* (OIP) uitgebracht. De uitgave bevat specifieke informatie over nieuw verschenen literatuur voor basis- en voortgezet onderwijs.

Uitgangspunt voor het ontstaan van de uitgave is dat het onderwijs rekening moet houden met het feit dat de leerlingen opgroeien in een samenleving waarin vele volken, culturen, religies en talen voorkomen. Volgens de Wet op het Basisonderwijs gaat het onderwijs er mede vanuit dat leerlingen opgroeien in een multiculturele samenleving. Deze ontwikkeling heeft voor het onderwijs tot gevolg dat specifieke onderwijsactiviteiten moeten worden gerealiseerd. Dit vraagt aandacht voor de beschikbaarheid van voldoende informatie over les- en leermiddelen. De eerder genoemde uitgave komt hieraan tegemoet. Daarin zijn aanwinsten van het documentatiecentrum van het KPC op het gebied van onderwijs aan/met allochtone kinderen opgenomen.

Onderwijs in inter-etnisch perspectief wordt als losbladig systeem zes keer per jaar uitgegeven. De daarin opgenomen informatie wordt overeenkomstig de te realiseren onderwijsactiviteiten in zes rubrieken ondergebracht, te weten: etnische groepen en hun culturele achtergronden; etnische talen en literatuur, inclusief het onderwijs daarin (OETC); inter-etnisch/intercultureel onderwijs; Nederlands als tweede taal; religies en levensbeschouwingen, inclusief geestelijke stromingen; een 'varia'-rubriek. Voor de herkenbaarheid wordt aan iedere rubriek een bepaalde kleur toegekend.

A. Kloosterman (red.) *Onderwijs in inter-*

etnisch perspectief KPC Documentatiecentrum. Verschijningsfrequentie 6x per jaar; prijs f 15,— (incl. verzendkosten), bestelnummer: 1.825.00; te bestellen bij KPC, Postbus 482, 5201 AL 's-Hertogenbosch. Nadere informatie bij Olga Fokker, tel. 073 — 215435.

Opleidingskisten Intercultureel onderwijs

De Projectgroep LOBO (van de SLO) biedt de opleidingsinstituten vijf kisten met materialen op het gebied van het intercultureel onderwijs te leen aan. De kisten bevatten:

- 1 116 jeugdliteraire werken
- 2 11 boeken met kinderdocumentatie
- 3 45 methodische materialen
- 4 46 uitgaven met achtergrondliteratuur
- 5 7 videoregistraties.

Alle titels van deze materialen zijn beschreven in de *Handleiding Opleidingskisten Intercultureel Onderwijs*, die te bestellen is bij M. Gewin, Projectgroep LOBO van de SLO, Postbus 2041, 7500 CA Enschede.

Op hetzelfde adres kan de kistenset ook ter leening aangevraagd worden. Dat moet (zo vroeg mogelijk) schriftelijk geschieden, met vermelding van de volgende gegevens:

- Naam aanvrager; naam instituut
- Adres aanvrager; adres instituut
- Telefoonnummer aanvrager en instituut
- Gewenste uitleenperiode (minimaal vier weken)
- Reden van gebruik en doelgroep.

Tijdens projecten en cursussen kunnen de kisten dienst doen voor docenten en studenten om het onderwijs vorm en inhoud te geven. Het voordeel zit hem vooral in tijdsbesparing (de materiaalselectie was heel tijdrovend) en de kostenbesparing (het is best een grote collectie).

In de handleiding (van Henk Figee en Peter Dekkers) zijn ook twintig pagina's ingeruimd met gebruikssuggesties op verschillende niveaus van toepassing. Onder meer staan er concrete ideeën in voor het leren educatief ontwerpen met de materialen. Het is de bedoeling dat deze gebruikssuggesties later worden aangevuld met behulp van de lesopzetten en de ervaringen van de leners, van wie in ruil voor de gratis uitleen als tegenprestatie een verslag wordt verwacht. Alleen de verzendkosten van de set kisten zijn voor rekening van de gebruikers.